

## 01 — KOBNO NASLEĐE

Dole, podno Babinog Brega, virila je iz šume usamljena kuća. Ispred nje prostran proplanak kroz koji vijuga bistra rečica puna pastrmke a svuda okolo se nadvili visoki borovi, kao da svojim gustim krošnjama žele da sakriju i zaštite dolinu.

Pusto i usamljeno beše to mesto, uprkos svojoj lepoti i bogatstvu. Čovek bi pomislio da će tu zateći celo stado ovaca, ili sapete stoke kako pase bujnu zelenu travu, a u potoku mlade čobane sa čakširama zasukanim do kolena i koševima od pletenog vrbovog pruća u rukama kako složno nagone ribu u njih, ali niko tu nije dolazio. Pusto i usamljeno od pamtiveka, pomislio bi neko, ali nije tako.

Istina je bila da je tu, u onoj velikoj kući kojoj se šuma tako privukla, živeo Ilija Reljić sa svojom mnogobrojnom čeljadi. Beše to bogata porodica i nadaleko poznata po svojim bikovima kojima nije bilo ravnih, i kojima se ponosio ceo Kamenik čiji je kmet Ilija nekada bio.

Vrvela je u to vreme dolina od života. Dečija vriska, lavež pasa i bičevi kiridžija koji su pucali iznad konjskih glava, odjekivali su nadaleko i svakodnevno. Sve do onog kobnog dana kada svi Reljići nestadoše bez traga. Sva stoka i sve njihovo, beše nedirnuto. Ali od ljudi ni traga.

Danima su seljani pretraživali šume, pećine i jaruge. Raspitivali se po susednim selima pa još i dalje, ali sve uzalud, Reljići su nestali sa ovoga sveta. Beše to pre dobrih trideset leta. Od tada na njihove zemlje niko ne zalazi, a velika kuća od opeke zjapi prazna i zloslutna čak i po najvedrijem danu.

Još kao momče Ilija je bio visok i kršan kao i otac mu i deda, koji izgiboše u hajdučkoj četi ratujući protiv turaka. A ni kuraži mu nije falilo, pa kada sahrani majku, koja ode ubrzo za ocom, sa mlađim bratom Milošem pravo u goru kod harambaše pođe. Tu ostade sve dok turci ne odoše ka jugu, puštajući njihove krajeve velikom kršćanskom caru sa severa.

Jutro kada je ponovo zakoračio u svoju dolinu, bilo je najlepše koje je Ilija pamtio. Modro i čisto nebo krasilo je jesenje sunce a hladna rosa natapala mu je opanke i vunene čarape. Miris trave i vlažne zemlje punio mu je pluća a bleđi džepovi magle stidljivo su lelujali iznad potočića povlačeći se pred sve toplijim danom.

Gazio je žurno ka kući, želeći da što pre zakorači unutra. Bio je sam. Brat mu je još prošlog leta otišao da služi na nekoj latinskoj lađi, veli širok je svet pa da ga vidi, a Ilija se samo nasmejao na to, on je samo sanjao svoju dolinu, više od toga nije hteo.

Kuća beše dobro oronula. Već pet zima niko zidove nije nanovo oblepio i sada je pruće virilo onde gde je zemlja otpala. Na krovu od trske iznikla mahovina i mladice bora, i on otruo i čeka zamenu. Dok je tako zagledao krov Ilija stade kao ukopan. Gore iz odžaka eno ga vije se veoma bled dim. On izvadi obe kubure iza pojasa i zape ih pa isto uradi i sa puškom. Zar njegovu dedovinu neko da posedne? Ma neće sve dok je i jedan Reljić živ!

Sa puškom u rukama nabijenom krupnom džebanom provali on unutra i riknu koliko je imao glasa „Ne mrdaj!“ jedna žena ubrađena maramamo ciknu od straha i baci se preko slamarice sa koje se začu dečiji plač. Osim njih unutra nikoga više ne beše.

Kada Ilija vide da osim ove nejači nikog drugog nema, spusti pušku pa povika ženi.

„Ajde, smiri dete, pa da čujem šta na mojoj zemlji, i u mojoj kući tražite?“ Žena se malo pribra pa uze uplakanu bebu i umiri je, a onda mu

reče kako je udovica ostala, sama sa detom, i kako je u šumu utekla kada su hajduci potukli poslednje turske čete gore u Aginom Dolu. A kuću je zatekla praznu pa se u nju sklonila da se ne smrzne ili još gore da nju i bebu vuci ne rastrgnu ovako same i bespomoćne.

Ilija seo na neki trošan stoličak, stavio pušku u krilo i podnimio se smrknut kao oblak.

„Ti si znači verolomnica“ izusti on gorko. „od onih što svoje pogaziše i tuđe prigrabiše. „ na te reči ona zaplaka. Znala je da je on hajduk čim ga je pogledala i dobro je bilo poznato da su od turaka oni više mrzeli samo poturice.

„Ajde , de“ ponovo on reče smirujući je pošto malo počuta „neću ti ja ništa nažao učiniti, ali u mojoj kući ne možeš više biti.“

Već se sunce polako počelo spuštati iza zapadnih vrhova kada on izvede ženu na put. Vazduh je mirisao na mraz i hladnoću a u daljini odjeknu zavijanje kurjaka.

Umotana u neku staru ponjavu sa bebom u naručju žena krenu kroz šumu ka Kameniku kako ju je Ilija uputio. Reče joj da će ih tamošnji pop primiti u crkvu i dati im da jedu i spavaju, a ako ih ko zasretne neka samo kaže da od Ilije Reljića ide.

Pošto napravi nekoliko koraka žena se okrenu ka njemu i povika „, Fala ti Ilija, neka bog dragi tebi i tvojima `vako dade k`o ti meni.“ ni reči više ne kaza nego zamače u šumu.

Dok se vraćao u kuću Ilija je razmišljao o tim rečima, i ni sam nije znao zašto ali od njih ga prođe neka jeza kakvu do tada nije osetio.

Kada je posle nekoliko dana otišao u Kamenik, saznade da žena nije stigla u selo i da je od one noći nikada niko nije više video.

Desilo se da je nedelja bila skoro na izmaku kad u avliju Kameničkog kmeta Ratka banu povisok mlađi čovek. Šubaru je malo nakrivio a dugačke brkove zavio unazad i gleda prodorno bistrim plavim očima.

„Pomaže bog“, povika glasno kada ugleda Ratka kako sa ženom i decom sedi pod jabukom.

„Bog ti pomog'o „ dobro ga osmotri kmet pa ustade da se rukuje.

Nije dugo čekao da sazna ko je nepoznati. Eto ga pred njim stoji bratanac Ilije Reljića glavom i bradom.

„Kuća i imanje Reljića meni su od oca pretekli, pa sam eto došao da živim na dedovini. Imanje je veliko a u mene već tri sina, kad porastu biće dosta ruku da ga obrađuje.“ Ilijin sinovac beše svratio kmetu da se javi, kako red nalaže, pa pošto malo popričaše ode niz put.

Dok je on odlazio kmet Ratko ga isprati pogledom pa se prekrsti tri puta i spomenu svetu nedelju „Da bog dade ovim Reljićima bolje nego onima pre njih.“ pa krenu ka kući, a tamo u daljini od Babinog Brega oglasi se dugo i potmulo zavijanje kurjaka.